

Vi støtter fullføringsretten, men mener at fylkeskommunens, lærernes og elevenes plikter må tydeliggjøres. Hvis 9 av 10 skal fullføre må elevene være faglig forberedt på utdanningsprogrammet de begynner på. Det er ikke tilstrekkelig med systematisk og forebyggende arbeid fra fylkeskommunen. Studieforbereidhet krever undervisning av faglærere med god fordypning i faget. Undervisningspersonalet må gis rett og plikt til etter- og videreutdanning for å kunne være oppdatert og for å kunne løfte elevene opp på det ønskede nivået.

Bedre muligheter til å fullføre (Kapittel 3)

Vi savner en tydelig beskrivelse av *hvordan* et system som skal gi bedre oppfølging av elevene, skal bygges. Mer opplæring, tidlig innsats, og systematisk og forebyggende arbeid er ikke tilstrekkelig, om ikke opplæringen i praksis kan tilpasses elevens nivå eller den gis av lærere som mangler fordypning eller oppdatering i faget.

- Ambisjonen om bedre fullføring må ikke føre til nivåsenkning. Faglærere må ikke presses til å sette bestått i fag.
- Innfør inntakskrav for VGO og gi faglig svake elever flere og ulike muligheter for å bli kvalifiserte til å starte VGO. En nedre karaktergrense på 35 grunnskolepoeng bør utredes for studiespesialisering.
- Bruk kvalifikasjonsprinsippet til Liedutvalget: ikke endre regelen om progresjon mellom trinn. Kvalitetssikring av ett nivå før en går videre er best for alle parter, ikke minst for eleven og læreren.
- Innfør plikt til å samarbeide om overgangen mellom grunnskole og VGO
- Innfør plikt til å tilby overgangsordning til nyankomne/innvandrere som er svake i norsk eller i fag, og gjør det obligatorisk å delta på dette når en har takket ja til en elevplass.
- Også andre elevgrupper må øke sitt kompetansenivå for å kunne ha utbytte av VGO. Dette vil kreve bevilgninger og ressurser.
- Vi støtter fullføringsretten, men mener at fylkeskommunens, lærernes og elevenes plikter må tydeliggjøres.
- Lærernes kjerneoppgave er undervisning. Mange årsaker til at elever ikke fullfører, ligger utenfor skolen. Andre profesjoner enn lærerne må ha ansvar for å forebygge psykisk uhelse.

Mer fordypning, økt relevans. Struktur og innhold i VGO (Kapittel 5)

- Reformiveren bør dempes. Fullføringen på studieforbereidende er god allerede, og fagfornyelsen skal tilrettelegge for mer dybdelæring og tydeligere progresjon. Gi fagfornyelsen tid til å virke!
- Sørg for at fylkeskommunene følger regelverket: avskaff timekutt som sparetiltak, som gjør at elever og faglærere får dårligere tid til å jobbe med kompetansemålene. Skal vi ruste VGO for fremtiden må regelverket i praksis sørge for at skoleeiere ikke kan prioritere bort kvalitet i skolen.
- Vi må stille kvalitetskrav på likt nivå til utdanninger som gir generell studiekompetanse. Rom for programfag på Vg1 STFS kan skapes med økt timetall eller annen organisering, og noen fellesfag kan legges til Vg2 og Vg3.
- Vi har støttet at fag- og timefordelingen gjennomgås, og at fellesfagene gjennomgås med tanke på sluttkompetansen for to distinkte løp (YF/STF). Da må dannelse inkluderes i relevansbegrepet, og ikke bare en kortsiktig nyttetenkning knyttet til yrkes- og studieliv.
- Et drastisk kutt i fellesfagene er ikke veien å gå. VGO er en sentral del av den norske fellesskolen. En bred allmenndannelse må fortsatt være del av den generelle studiekompetansen, og kravene må ikke dikteres av utvalget som skal gjennomgå opptakssystemet for høyere utdanning alene.

- Økt valgfrihet for elevene fremstilles som et ubetinget gode i meldingen, uten at dette problematiseres i tilstrekkelig grad. Eksempelvis kan sosial bakgrunn bli avgjørende for valg av programfag, og mange 15-åringer vil velge det vennene velger.
- Det er ikke realistisk at alle skoler skal kunne tilby bredden av programfag, heller ikke i fremtidens VGO. Vi vil advare mot en utvikling som kan gi enda større forskjeller mellom større sentrumsskoler og mindre distriktskoler. Fjernundervisning er ikke en fullgod løsning.

Vurdering i VGO- kunnskap og utfordringer (Kapittel 6)

Mange fag med lite timer og mange vurderingssituasjoner beskrives som et problem, men dette løses ikke ved å fjerne «små» fag. Vurderingstrykket kommer også av økt søkelys på undervisningsvurdering og på elevens rettigheter til å klage og be om begrunnelse. Vurderingssystemet må ses på i sin helhet. Statens ansvar for kvalitet i eksamenssystemet, inkludert hvilke betingelser sensorer jobber under, som er satt av staten, er ikke med i meldingen. Langtidsoppgave nevnes, men det er utydelig om den er ment som et supplement til, eller en erstatning for, eksamen.

- Skal vurdering og eksamen bli bedre, må utviklingen ta hensyn til at skolefagene er ulike og ta med faglærernes og sensorenes erfaringer. En heldigital gjennomføringsløsning må ikke innebære fri tilgang til hjelpemidler og internett på alle eksamener: eksamensformen må være tilpasset fagenes egenart.

Kompetanse og kvalitet i VGO (Kapittel 7)

Regjeringen er for defensive: en vil bedre studieforbereidhet, men varsler ikke samtidig innføring av kompetansekrav for undervisning for alle ansatte¹ i VGO, eller en skjerping av kompetansekrav for undervisning i programfagene. Meldingen adresserer heller ikke de store regionale forskjellene i lærernes kompetanse. Andelen av ansatte på videregående skoler med lektorkompetanse varierer fra 58 prosent i Oslo og 50 prosent i Akershus, til under 30 prosent i Nordland og Finnmark².

- For å øke studieforbereidhet må en også stille økte kompetansekrav for undervisning til undervisningspersonalet i VGO, slik at alle elever får undervisning av lærere med solid fordypning i undervisningsfaget.

Meldingen er heller ikke ambisiøs nok når det gjelder lærernes etter- og videreutdanning. Videreutdanning beskrives mest som et tiltak for å hindre overtallighet hvis fellesfagene endres, mens vi mener en må koble behovet for bedre studieforbereidhet mot krav til dybdekompetanse hos underviserne. Den desentraliserte kompetanseordningen møter ikke den store etterspørselen etter individuell etterutdanning, og en ny etterutdanningsordning bør etableres.

- Innfør rett og plikt til relevant etter- og videreutdanning, slik at faglærerne i VGO er godt rustet til å møte de økte kravene som både fagfornyelsen og fullføringsreformen innebærer i praksis.

Øvrige merknader

Vi støtter at innhold og omfang av påbygging til generell studiekompetanse skal utredes, og mener at innholdet bør variere avhengig av hvilket utdanningsprogram eleven kommer fra. Elevene bør gis lengre tid på å gjennomføre (normal progresjon på to år og ikke ett). Vi støtter forslag til tiltak for å bedre opplæringstilbudet til voksne i VGO og tiltak for videreutvikling av yrkesfagene.

Utredningene i forkant av meldingen har tydeliggjort behovet for mer forskning om VGO. Vi savner øremerkede midler til forskning om studiespesialiserende utdanningsprogrammer i meldingen.

¹ Kompetansekrav for undervisning må også gjelde lærere utdannet før 1.1.2014. Se <https://www.norsklektorlag.no/info/utdanningspolitisk-program/#kompetente-larere-til-alle>

² Menon-publikasjon nr. 53.2019: Lektorkompetanse og lønn i videregående opplæring <https://norsklektorlag.sharepoint.com/sites/NorskLektorlag/Arbeidsliv/01%20Kommune/04%20Strategi%20lokal%20l%C3%B8nn/2019%20Strategi%20lokal%20l%C3%B8nn/Rapport/Menon%20endelig%20rapport%20lektorkompetanse%20og%20l%C3%B8nn.pdf>